

РОЛЬ І МІСЦЕ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ В ГУМАНІТАРНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ І ТОРГІВЛІ

У сучасному світі все більша частка суспільного виробництва припадає на сектор громадського обслуговування. Він нерозривно пов'язаний із харчовими виробництвами. Щодо торгівлі – вона відіграла і відіграє надзвичайну, непересічну роль у розвитку людства, активізації впровадження інновацій та підвищення рівня життя людей.

Сьогодні жоден фахівець високої кваліфікації у глобалізаційному світі, сповненому подій, інформації, різноманітних конвергенційних впливів не може повноцінно виконувати своїх функціональних обов'язки, підвищувати професійний рівень, творити кар'єру без всебічної й глибокої гуманітарної підготовки. Адже без цього неможливо уявляти, в якому світі і у якому соціумі ти живеш, самостійно приймати рішення, вибудувати власні ціннісні орієнтири. Неможливо бути і свідомим громадянином, патріотом свого народу і його держави. Такий необізнаний фахівець не зможе повноцінно комунікувати не лише в своїй суспільній групі чи соціумі взагалі, але і в межах професійного середовища, і навіть у власній родині. Принципова загальногуманітарна і громадянська позиція детермінує й принциповість у виробничій сфері. Лише розуміння загальнолюдських цінностей, забезпечення прав людини на гідне матеріальне і комфортне існування зробить професійну діяльність такого фахівця дійсно суспільно корисною.

Недарма в усіх розвинених країнах фахівці усіх профілів проходять ґрунтовну гуманітарну підготовку. І навіть тривалі дискусії, які точаться і у нашій країні, й далеко за її межами щодо підготовки вузькоспеціалізованого фахівця, який мав би нібито вивчати лише спеціальні й профільні дисципліни, як правило, повсюди завершуються не на користь противників гуманітарної сфери.

Соціально-економічні процеси (як всередині кожного суспільства, так і в усьому світі) сьогодні настільки складні й взаємозалежні, що без історико-генетичного й історико-логічного аналізу вони часто-густо можуть видаватися нагромадженням подій, фактів, відомостей. Людина, соціум, економіка діють не лише у просторі, а, насамперед, у часі. Отже, фахівець, який опікується харчовими виробництвами чи торгівлею, мусить розуміти світові тенденції й водночас сприймати оточуючі його у соціальному й

виробничому (і ширше, взагалі професійному) бутті події у динаміці, причинно-наслідковому зв'язку. Мова йде не лише про вітчизняні багатосотрічні традиції виробництва продуктів харчування, національної кухні, торгівлі, а й про обумовленість сучасних подій вітчизняної соціально-економічної історії. Так, перетинання торгових шляхів із Заходу на Схід («Великий шовковий шлях») та з Півночі на Південь («З варяг у греки») багато в чому обумовили становлення української державності. Активність торговельного життя у Давньоруській державі обумовила з самого початку великий розвиток міст, відсутність боротьби міст з феодалами, а значить – і особливості вітчизняного Середньовіччя. Разом з тим, цеховий устрій ремісничих корпорацій, широкий розвиток міського самоврядування із правами самооподаткування на численних історичних фактах доводить європейську історико-генетичну приналежність України.

У соціально-економічній сфері вона зберігала самобутність навіть в умовах імперської інкорпорації Росією та Австрією (з 1867 р. Австро-Угорщиною). Традиції й обряди були тісно пов'язані з виробничими та торговельними відносинами, а «чесна торгівля», ринок, відчуття власності формували гідність, здоровий індивідуалізм, дозволяли протистояти общинному знеособленню, рабському світогляду, які насаджувалися з Півночі разом із кріпосним правом (якого, що винятково важливо, у Гетьманщині не було). При серйозному науковому аналізі окремі сюжети, які на перший погляд видаються цікавими етнографічними замальовками і не більше того, набувають не лише економічної, а й суспільно-політичної глибини.

Так, право козаків виготовляти в своїх маєтностях алкогольні напої та торгувати ними знову-таки «у власних домах» означало гідність і повагу козака – власника, фактично прирівнювало його до шляхтича з його пропінаційним правом. Водночас, Московське царство з його неодмінною монополією на виробництво і обіг алкоголю, з його «царевим кабаком» радикально суперечило традиції корчми як сусідського клубу, де проявлявся соціальний, а не фіскальний елемент. І це лише один сюжет з соціально-економічної історії України, який багато що пояснює в сучасних подіях, а їх за часи розвитку господарства і суспільства було чимало.

І ще одне. Історична підготовка фахівця дає йому можливість працювати з великою кількістю суперечливих фактів, значним обсягом інформації й навчальної та наукової літератури. Це дозволяє не лише розширювати кругозір, а й формувати навички напруженої інтелектуальної діяльності, без яких успішна праця за будь-яким фахом – неможлива.